

**VESTFOLD, TELEMARK
OG BUSKERUD
STATSADVOKATEMBETER**

Politimester Ole B. Sæverud
Sør-Øst politidistrikt
Postboks 2073
3101 Tønsberg

DERES REF.:
Deres ref.

VÅR REF.:
Vår ref.

DATO:
23.01.2024

Rapport etter inspeksjon/tilsyn av påtaleseksjonen for økonomi, miljø og inndragning, ØMI 2023

Innledning

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter avholdt inspeksjon/tilsyn av påtaleseksjonen for økonomi, miljø og inndragning (ØMI) i perioden 15.-16. november 2023, og denne ble som tidligere utført fra embetets side av førstestatsadvokat Anne M Katteland, og statsadvokatene Petter Sødal og Alf Martin Evensen.

Årets inspeksjon var en begrenset oppfølging av forrige års inspeksjon hvor utgangspunktet ble tatt i de funn og vurderinger som fremgikk av fjorårets rapport av 7. mars 2023.

Forut for inspeksjonen hadde vi som tidligere stillet en rekke spørsmål, herunder om organisering og statistikk, og med særlig fokus på endringer i forhold til fjorårets funn. Inspeksjonen ble deretter gjennomført ved gjennomgang av innhentet statistikk, jfr. nedenfor, tidligere rapporter, og øvrig informasjon, herunder oversikt over saker eldre enn 12 måneder, den 15. november, og med et påfølgende oppfølgings- og orienteringsmøte dagen etter med leder felles enhet for påtale, leder FEE, seksjonsleder ØMI og seksjonsleder Øko-/miljøkriminalitet i møterom hos statsadvokatene.

Kortfattet sammendrag av de viktigste funn:

Påtalebemanningen på ØMI er etter statsadvokatene oppfatning bekymringsfull lav. Fra å bli tilført nye stillingshjemler høsten 2022 skulle bemanningen nå vært 16 politijurister inklusive leder. Da inspeksjonen ble gjennomført i november 2023 var tallet 10, og etter tilførsel av en ny politiadvokat etter nyttår blir man 11.

Med den ovennevnte bemanning, er det tilfredsstillende å se at den gode utvikling vi har sett siden 2019 fortsetter, og at oppklaringsprosenten og saksbehandlingstiden fortsatt er god.

Restansesituasjonen er forbedret.

Fokuset og tiltakene for prioritering av etterforskning og påtaleavgjørelser med tanke på inndragning og fratagelse av vinning er god, og resultatene er betydelig forbedret siden forrige tilsyn.

Gjennomgang av spørsmål som ble stillet forut for inspeksjonen:

1) Gi en generell orientering om eventuelle endringer av betydning i organiseringen av seksjonen siden forrige inspeksjon, og hvordan bemanningen er (påtale, etterforskere, revisorer, kontorstøtte), og herunder en redegjørelse for eventuelle endringer i den interne fordelingen av oppgaver og ressurser.

Ettersom inspeksjonen først og fremst rettet seg mot ØMI (påtalejuristene) var hovedfokuset disse, men med et overordnet blikk over begge seksjonene (ØMI, og seksjon for økonomi og miljøetterforskning (etterforskere/spesialetterforskere)).

Som nevnt over bestod ØMI av 10 politijurister inkludert leder for seksjonen ved tidspunktet for inspeksjonen. I stedet for å bli styrket med 3 stillinger fra en bemanning på 13 i 2023 til en bemanning på 16, har tre medarbeidere sluttet, og nyrekruttering har ikke funnet sted. Fra nyåret 2024 vil det tilkomme en ny, men erfaren politiadvokat til seksjonen.

Politijuristene ved ØMI, som nå alle har fått utvidet påtalekompetanse, har etter statsadvokatens oppfatning arbeidet godt gjennom året, jfr. nedenfor vedrørende portefølje og restanser, men er bekymret i forhold til en forsvarlig behandling av kommende straffesaker ved seksjonen.

Som sist ble utfordringen med å rekruttere jurister til seksjonen påpekt og redegjort for, og særlig er det viktig med en påminnelse om at ved en for stor arbeidsbelastning for de gjenværende er risikoen stor for jobbskifte og/eller sykefravær også hos disse, - utfordringer som ledelsen er klar over og har tatt tak i.

Når det gjelder bemanningen for seksjonen for økonomi og miljøkriminalitet består denne fortsatt av 36 medarbeidere. Som sist synes det imidlertid fortsatt å være en felles oppfatning blant ledere, påtalejurister og etterforskningspersonell at etterforskningsseksjonen også er for dårlig bemannet.

Foruten tidligere påpekte grunner for underbemanning, har det i de siste 2 årene blitt avgitt flere medarbeidere enn før fra seksjonen til bistand i andre alvorlige kriminalsaker, herunder til økonomietterforskning i saker om drap, prioriterte kriminelle nettverk og narkotika.

"Ressurstapet" anslås på årsbasis å ligge på ca. 20%, eller til enhver tid 7-8 etterforskere/spesialmedarbeidere som er avgitt til andre prioriterte oppgaver for politidistriktet. Selv om dette er en del av oppgaveporteføljen til seksjonen har det en side til bemanningsbehovet totalt sett.

Av organisatoriske endringer siden sist registreres at antall jour-grupper er redusert fra 3 til 2 i Sør (Vestfold og Telemark), og at det i samme del av distriktet er etablert en ordning med en erfaren PEL som tar unna henvendelser dit for å skjerme de øvrige PEL og PÅL.

Hurtigsporet som håndterer de enkleste konkurssakene og andre saker som kan avgjøres med få etterforskningsskritt, var bemanningsmessig redusert. For å håndtere en voksende portefølje, jfr. nedenfor, ble det gitt klare signaler fra statsadvokatene om utvidet bruk av telefonavhør og avhør på Teams av mistenkte i slike saker som går i hurtigsporet, og som er egnet for dette.

2) Saks- og trekkinstruksen for seksjonene, herunder om disse er sammenfallende for etterforskning og påtale.

Trekkinstruksen for ØMI og seksjonen for økonomi og miljøkriminalitet er fortsatt ikke sammenfallende, og det vises til statsadvokatenes uttrykte bekymring over dette i inspeksjonsrapporten av 7. mars 2023 på dennes side 3. Det ble uttalt under inspeksjonen nå at det vil bli igangsatt arbeid med å se på politidistriktets sakstrekkinstrukser.

3) Er det samsvar mellom kapasitet(ressurser) og en forsvarlig behandling av straffesakene på seksjonen (herunder en orientering om porteføljekontrollen).

Det vises til kommentarene til ovenstående spørsmål 1 om bemanningen og til inspeksjonsrapporten fra 2023 om porteføljestyringen og -kontrollen, og til nedenstående avsnitt om restanser.

4) Redegjørelse for seksjonens kriminalitetsutvikling, - anmeldte lovbrudd som seksjonen trekker.

Tilsendt statistikk viser følgende kriminalitetsutvikling:

Tabellen under viser anmeldte saker registrert på seksjonen og tilhørende avsnitt.

Ørghenhet	2020	2021	2022	2023 pr. 01.10
Øko og miljø Vestfold	335	189	222	217
Øko og miljø Buskerud	323	224	264	260
Øko og miljø Telemark	299	342	332	302
Totalt Økonomi og miljøkriminalitet	957	755	818	779

Tabellen viser anmeldte saker pr. kriminalitetstype registrert på seksjonsnivå

Kriminalitetstype	2020	2021	2022	2023 pr. 01.10
Annen	144	110	151	123
Arbeidsmiljø	105	107	113	69
Miljø	77	63	47	49
Narkotika	2	1	2	16
Skadeverk	5		1	1
Seksuallovbrudd			1	
Trafikk	30	7	4	24
Undersøkelsessaker	18	10	12	7
Vinning	51	32	41	82
Vold	3		1	
Økonomi	510	429	445	408
Totalt Økonomi og miljøkriminalitet	945	759	818	779

Det fremgår av tilsvarende tabell fra forrige inspeksjonsrapport for kriminalitetsutviklingen, at seksjonen pr. 1.10.2022 hadde registrert totalt 560 saker, mens årets tabell for samme tidspunkt viser 779 saker. Dette viser en relativ stor økning i antall saker, men som påpekt i forrige rapport antas sistnevnte antall å vise et mer riktig "normalnivå" for antall saker til seksjonen, etter årene med pandemi, og seksjonen bør ressurssettes etter sistnevnte tall for å unngå ny oppbygning av restanser.

5) Kort om

- a) Rutiner for underretning om saksavgjørelser og behandling av klagesaker.
- b) Rutiner for henleggelse av saker på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet.
- c) Rutiner for samarbeidet med eksterne aktører, skatt og bobestyrere.
- d) Rutiner for håndtering av anmeldelser fra eksterne aktører.

Når det gjelder rutinene for a, c og d fant statsadvokatene ved forrige inspeksjon at disse var gode og velfunderte. I forhold til rutine c, og i forhold til samarbeidet med bostyrerne, opplyser politiet at samarbeidet mellom disse, bokoordinator og tingretten er blitt enda skarpere og man har laget flere møteplasser for disse.

I rutinene for henleggelse av saker på grunn av manglende kapasitet uttrykte statsadvokatene bekymring under forrige inspeksjon idet den da gjeldene rutine vanskelig kunne overskue seksjonens samlede saksbehandlingskapasitet.

Rutinen er nå endret i tråd med forslaget herfra, slik at seksjonsleder ØMI etter en gjennomgang av saken, og etter forslag fra ansvarlig påtalejurist, innstiller til Fagseksjonen dersom saken foreslås henlagt på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet. Vi legger til grunn at Fagseksjonen vurderer politidistriktets samlede kapasitet ved sin vurdering.

6) Redegjørelse for seksjonens prioritering og arbeid med miljøkriminaliteten.

Det vises til redegjørelsen om dette i rapporten fra 2023, og det konstateres at forholdet til Arbeidstilsynet i forhold til arbeidsulykker synes å fungere bra, og at seksjonen har kontroll på porteføljen, har deltatt i samarbeidsmøter og utført forebyggende arbeid i forhold til arbeidsulykkene.

7) Redegjørelse for seksjonens prioritering og arbeid med dyrevelferdssakene.

Det vises til redegjørelsen om dette i rapporten fra 2023, men igjen ble det fremhevet at Mattilsynet ikke synes rigget for det store antall tips og varsler om dårlig dyrehold som kommer inn. Etter det opplyste skyldes dette dårlig bemanning og prioritering hos Mattilsynet av denne type saker.

8) Redegjørelse for seksjonens rutiner og resultater for målrettet etterforskning med sikte på inndragning, og annen fratagelse av vinning, og hvilke tiltak som er gjort for å bedre omfanget av inndragningen og fratagelse av vinningen.

Resultatet for verdiinndragning for hele Sør-Øst politidistrikt i perioden 1.1.23 – 30.09.2023 var på kr. 10 366 355,-, hvorav kr. 8 572 882,- var inndratt i saker iretteført/ilagt av ØMI. Tilsvarende tall for samme periode i fjor var kr. 4 996 364,-, og 3 749 371,-. Også antall saker det var foretatt inndragning i, hadde økt fra 17 til 25 for ØMI.

Statistikken for ilagt erstatningsansvar er nå forbedret i forhold til tidligere år, og viser for ovenstående periode for 2023 et rettskraftig idømt/ilagt erstatningsansvar stort kr. 23 486 604,-.

Det skal også nevnes at seksjonen for inneværende år har sikret verdier med tanke på senere inndragning, med heftelse på i alt kr. 10 200 000,-, og har et våkent øye for å frata gjerningspersoner utbytte fra straffbare handlinger ved inndekning av utestående krav fra det offentlige.

De rutiner og tiltak som er beskrevet i fjorårets rapport om målrettet etterforskning, fokus og kunnskap om inndragning synes å fungere bra, og det som gjenstår i forhold til disse, er å få den nyansatte inndragningsjurist opp på et godt faglig nivå for å kunne være spesialist med denne kompetanse, sammen med den politifaglige inndragningsspesialisten.

I etterkant av inspeksjonen har statsadvokatene deltatt i en nasjonal undersøkelse av saker med fokus på inndragning. En del av sakene gjaldt saksfeltet til ØMI, og våre sammenfatninger fra denne undersøkelsen, sementerer det ovennevnte gode inntrykket av seksjonens fokus på inndragning og annen fratagelse av utbytte fra straffbare handlinger.

9) Oversikt over antall rettsdager for perioden 1.1.-30.10.2023, og om mulig antall rettsdager etter oppnevning fra statsadvokatene, - jfr. § 76 tredje ledd.

Påtalejuristene har i perioden 1.1.-30.10.23 stått 142 dager i skranken under i alt 100 rettsmøter, hvorav 11 rettsmøter gjaldt tilståelsespådømmelse.

I tillegg har man hatt rettsoppmøter i forhold til 33 varetektsfengslinger og 1 møte med begjæring om hefte.

Det var ikke iretteført saker etter oppnevning fra statsadvokatene etter strpl. § 76 tredje ledd.

Som sist vil statsadvokatene bemerke at antall rettsdager synes noe lavt, og at tallene varierer mye fra jurist til jurist. Under hensyntagen til nåværende og kommende arbeidsbelastning for seksjonen og dens ressurser, må det ha fokus på fordeling av arbeidsoppgaver og -byrde for den enkelte fremover. Det vises for så vidt til forrige inspeksjonsrapports bemerkninger om dette, bemerkninger som fortsatt er gjeldende.

10) Redegjørelse for seksjonens oppklaringsprosent.

Ørghenhet	2020	2021	2022	2023 pr. 01.10
Øko og miljø Vestfold	87,3 %	67,5 %	58,7 %	60,3 %
Øko og miljø Buskerud	80,1 %	79,6 %	81,4 %	72,0 %
Øko og miljø Telemark	71,9 %	64,1 %	71,9 %	73,1 %
Totalt Økonomi og miljøkriminalitet	81,2 %	70,7 %	71,9 %	69,5 %

Tabellen viser at oppklaringsprosenten for seksjonen gikk ned fra 2020 hvor den var 81,2%, og til den nå gjennom de siste år har stabilisert seg på rundt 70%.

I tillegg til seksjonens oppfatninger om årsakene til dette gjengitt i forrige inspeksjonsrapport, bør tillegges at frem til 2020 hadde det bygget seg opp forholdsvis store restanser som fikk sin avgjørelse i årene etter, og som for mange av sakenes vedkommende ble avgjort med en henleggelse.

Selv om oppklaringsprosenten for seksjonen er bra, bør man med det forholdsvis begrensede saksantall seksjonen har, kunne kartlegge om det er spesielle sakstyper eller kategorier som gir størst utslag på henleggelsesandelen av sakene.

11) Redegjørelse for seksjonens saksbehandlingstid.

Orgenhet	2020		2021		2022		2023 pr. 01.10	
	Totalt	Oppklart Oppklart	Totalt	Oppklart	Totalt	Oppklart	Totalt	
Øko og miljø Vestfold	157	170	187	208	217	214	191	206
Øko og miljø Buskerud	166	163	209	240	138	156	258	299
Øko og miljø Telemark	175	214	171	182	177	193	128	118
Totalt Økonomi og miljøkriminalitet	165	176	187	212	176	184	182	186

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for seksjonen er god, selv om Øko og miljø Buskerud har hatt en opprydning i restanser siste året.

12) Redegjørelse for seksjonens restanser, - herunder en redegjørelse for saker/sakskomplekser eldre enn 12 måneder, og fremdriftsplan/omfang av gjenstående etterforskning i disse.

Totalt Økonomi og miljøkriminalitet					
Restanse tidspunkt	Totalt	0-3 mnd.	4-6 mnd.	7-12 mnd.	>12 mnd.
2020 pr. 31.12	393	98	86	87	122
2021 pr. 31.12	391	135	46	92	118
2022 pr. 31.12	411	155	66	86	104
2023 pr. 30.09	434	173	75	119	67

Som det fremgår av tabellen er antall saker eldre enn 12 måneder bedre enn alle årene tabellen viser, og innenfor seksjonens måltall på 90 saker. Dette viser at det ved seksjonen er gjort en betydelig og god jobb de siste årene for å kvitte seg med denne ryggsekken av gamle saker.

Det som imidlertid er noe bekymringsfullt er økningen i sakstilfanget og økningen i saksantall for alle restanseperioder, og særlig perioden fra 6-12 måneder hvor flere av sakene snart passerer 12 måneders saksbehandlingstid.

Under inspeksjonen ble statsadvokatene tilstillet en oversikt over seksjonens restanser over 12 måneder og under møtet 16. november 2023, fikk statsadvokatene en redegjørelse for hvordan status var i de enkelte sakene, og hvorledes seksjonen prioriterte og ville iverksette etterforskning i disse i tiden fremover.

Det var tilfredsstillende å se at seksjonen hadde så god kontroll på saksporteføljen, og hvordan man prioriterte etterforskningen og påtaleavgjørelsen i sakene, og at man hadde et sterkt fokus på å få avgjort de aller eldste. Bekymringsfullt var det imidlertid å se antall saker hvor det ikke var påbegynt etterforskning i saker som allerede var blitt over 12 måneder og hvor etterforskning ble vurdert å kunne igangsettes i løpet av 2024. Hovedårsaken til disse vurderingene var den allerede omtalte ressursituasjon og særlig hos etterforskerne ved seksjonen for Øko og miljøkriminalitet.

Sett i sammenheng med den tidligere omtalte ressursituasjon ved ØMI, er det en ledelsesutfordring å velge de rette sakene for videre arbeid, å sørge for at restansesakene gjennomgås med jevne mellomrom, og å sørge for tilskjæring av sakene slik at flest mulig får en positiv påtaleavgjørelse hvor dette er riktig.

Avslutningsvis skal nevnes at statsadvokatene Petter Sødal og Alf Martin Evensen avholdt fagdag for ØMI i Larvik den 1. desember 2023, hvor bl.a. ovennevnte hovedfunn fra inspeksjonen ble gjennomgått og diskutert med seksjonens jurister, og hvor den enkelte etter å ha gitt uttrykk for sitt syn, tiltrådte disse.

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter, 23. januar 2024

Alf Martin Evensen

Gjenpart sendt:

Politiinspektør Kjell Johan Abrahamsen

Politiinspektør/Leder for FEE, Lena Reif

Seksjonsleder ØMI Jan Stapnes

Seksjonsleder Ole Søvik

Riksadvokaten

POD

Økokrim

